

Stanowisko

Ogólnopolskiego Porozumienia Organizacji Samorządowych

z dnia 2 lipca 2026, przyjęte w Natęczowie

w sprawie: w sprawie konieczności podjęcia działań systemowych dotyczących organizacji indywidualnego nauczania w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego

Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych (OPOS) w imieniu ponad 1000 samorządów lokalnych z terenu całego kraju, na podstawie sygnałów przekazywanych przez jednostki samorządu terytorialnego, zwraca uwagę na narastający problem organizacyjny, kadrowy i finansowy związany ze znacznym wzrostem liczby orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania.

Indywidualne nauczanie powinno pozostawać rozwiązaniem stosowanym w szczególnych przypadkach, gdy stan zdrowia ucznia uniemożliwia lub znacząco utrudnia udział w zajęciach szkolnych. Tymczasem z informacji przekazywanych przez organy prowadzące i dyrektorów szkół wynika, że skala wydawanych orzeczeń w wielu przypadkach powoduje poważne trudności w bieżącej organizacji pracy placówek. Po otrzymaniu orzeczenia dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego zapewnienia realizacji indywidualnego nauczania. Obowiązek ten powstaje niezależnie od realnych możliwości kadrowych szkoły, dostępności nauczycieli danej specjalności oraz aktualnego obciążenia pracowników pedagogicznych.

W praktyce coraz częściej oznacza to konieczność organizowania dodatkowych godzin w sytuacji, gdy nauczyciele realizują już zwiększony wymiar zatrudnienia, a braki kadrowe w oświacie są problemem powszechnym. Prowadzi to do przeciążenia kadry pedagogicznej, dezorganizacji pracy szkół, trudności w zapewnieniu zastępstw oraz ryzyka obniżenia jakości kształcenia pozostałych uczniów. Problem ten dotyczy nie tylko pojedynczych placówek, ale całego systemu organizacji oświaty na poziomie lokalnym.

OPOS zwraca również uwagę, że dyrektorzy szkół oraz organy prowadzące nie posiadają realnych narzędzi pozwalających na ocenę zasadności wydanych orzeczeń. Szkoła jest zobowiązana do realizacji zaleceń, natomiast skutki organizacyjne i finansowe tych decyzji ponosi placówka oraz jednostka samorządu terytorialnego. Powoduje to istotną dysproporcję między procesem wydawania orzeczeń a odpowiedzialnością za ich wykonanie.

Z informacji przekazywanych przez samorządy wynika ponadto, że w praktyce indywidualne nauczanie bywa postrzegane przez część rodziców jako rozwiązanie ułatwiające realizację obowiązku szkolnego w sytuacjach problemów wychowawczych, frekwencyjnych lub edukacyjnych, a nie wyłącznie jako forma kształcenia wynikająca z obiektywnych przesłanek zdrowotnych. Taka tendencja wymaga pogłębionej analizy i reakcji właściwych instytucji.

W ocenie OPOS konieczne jest podjęcie działań systemowych, które pozwolą na zachowanie równowagi między prawem ucznia do edukacji dostosowanej do jego potrzeb a możliwościami organizacyjnymi szkół i odpowiedzialnością organów prowadzących.

W związku z powyższym Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych postuluje:

1. przeprowadzenie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej **analizy skali wydawania orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania w ostatnich latach**, z uwzględnieniem skutków organizacyjnych, kadrowych i finansowych dla szkół oraz jednostek samorządu terytorialnego;
2. **wypracowanie jednolitych i bardziej precyzyjnych zasad** dotyczących przesłanek kierowania uczniów na indywidualne nauczanie, tak aby forma ta była stosowana zgodnie z jej celem i wyłącznie w sytuacjach rzeczywiście tego wymagających;
3. **wzmocnienie współpracy między poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, lekarzami, szkołami i organami prowadzącymi**, przy zachowaniu ochrony danych ucznia oraz poszanowaniu kompetencji poszczególnych instytucji;
4. **uwzględnianie skutków organizacyjnych wydawanych orzeczeń**, w szczególności dostępności kadry pedagogicznej oraz realnych możliwości zapewnienia zajęć przez szkołę;
5. **przygotowanie wytycznych dla poradni psychologiczno-pedagogicznych i środowisk lekarskich**, wskazujących na konsekwencje organizacyjne i kadrowe związane z kierowaniem uczniów na indywidualne nauczanie;
6. **zapewnienie adekwatnego finansowania zadań** związanych z organizacją indywidualnego nauczania, tak aby dodatkowe obowiązki nakładane na szkoły nie obciążały w sposób nieproporcjonalny budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
7. rozważenie **rozwiązań alternatywnych** wobec indywidualnego nauczania, w szczególności takich form wsparcia ucznia, które pozwalają utrzymać jego

kontakt ze środowiskiem szkolnym, jeżeli stan zdrowia i sytuacja ucznia na to pozwalają.

Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych podkreśla, że problem nie może być sprowadzany wyłącznie do decyzji pojedynczych dyrektorów szkół. Jest to zagadnienie systemowe, wymagające współpracy administracji rządowej, samorządów, kuratoriów oświaty, poradni psychologiczno-pedagogicznych, środowisk medycznych oraz dyrektorów szkół.

Jednostki samorządu terytorialnego są gotowe uczestniczyć w pracach nad rozwiązaniami, które będą chronić prawa uczniów wymagających szczególnego wsparcia, a jednocześnie pozwolą szkołom na racjonalną, stabilną i odpowiedzialną organizację pracy.

Prezydencja
Ogólnopolskiego Porozumienia Organizacji
Samorządowych
Związek Gmin Lubelszczyzny

Piotr Dragan
Przewodniczący Zarządu

Stanowisko otrzymują:

1. Pani Barbara Nowacka, Minister Edukacji,
2. Pani Jolanta Sobierańska-Grenda, Minister Zdrowia,
3. Pani dr Agnieszka Dziemianowicz-Bąk, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
4. Monika Hornak-Cieślak, Rzecznik Praw Dziecka,
5. Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego.

/Stanowisko opracowane przez Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego/